

Datum
2018-08-28

Diariernr
MSB 2018-02237

Ert datum
2018-02-22

Er referens
Ju2018/01293/SSK

Rättsfunktionen

Per-Olof Wikström
010-240 5293
per-olof.wikstrom@msb.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Redovisning av uppdraget till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap att komplettera Strålsäkerhetsmyndighetens slutrapport "Översyn av beredskapszoner"

Sammanfattning

Regeringen gav den 22 februari 2018 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att lämna förslag till de ändringar som behöver göras i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor för att kunna genomföra de förslag som Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) lämnat i sin slutrapport "Översyn av beredskapszoner" (M2015/03597/Ke).

Uppdraget har genomförts med hänsyn till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor (1 kap. 1 § lagen(2003:778) om skydd mot olyckor). Utgångspunkten har även varit att räddningstjänsten enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Förordningstexten har i enlighet med regeringens uppdrag till MSB utarbetas utifrån de förslag som redovisades i SSM:s slutrapport 2017:27 "Översyn av beredskapszoner".

Idag behandlas räddningstjänsten enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor i 15 – 30 §§ förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor. MSB föreslår att bestämmelserna struktureras om för att göra det mer lättläst enligt följande:

- 15 -19 §§ - planeringen vid alla länsstyrelser
- 20 -26 § - planeringen vid kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp
- 27 § - planeringen vid andra kärntekniska anläggningar

Datum
2018-08-28

Diarienum
MSB 2018-02237

- 28 – 30 a §§ -information till allmänheten i händelse av en radiologisk nödsituation
- 30 b § - bemyndiganden

MSB:s förslag innebär att bilagan till förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor upphävs.

Samråd

SSM har lämnat samråd till de förslag till ändringar i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor som MSB har tagit fram i syfte att genomföra de förslag som SSM lämnat i rapporten 2017:27 "Översyn av beredskapszoner". SSM ställer sig även bakom följande förslag till förändringar i FSO som MSB tagit fram, men som inte framgår av rapporten 2017:27 "Översyn av beredskapszoner".

SSM lämnar dock inte samråd till motivtexten till 20 § i fjärde stycket: *"MSB anser dock att regeringen bör överväga möjligheten att avstånden för beredskapszoner kan regleras i föreskriftsform istället för i förordning"*. SSM anser att dimensioneringen av beredskapsplaneringen för kärnkraftsolyckor bör regleras av regeringen på det sätt som MSB redovisar i förslaget till 20 § (se bilaga).

I detta ärende har generaldirektör Dan Eliasson beslutat. Myndighetsjuristen Per-Olof Wikström har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Anna Asp och avdelningschefen Cecilia Looström deltagit.

Dan Eliasson

Per-Olof Wikström

Förslag till ändringar i 4 kap. förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor

Räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen och sanering

Ansvar för räddningstjänst

15 § Länsstyrelsen ansvarar för räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och för sanering efter sådana utsläpp som avses i 4 kap. 8 § första stycket samma lag.

Motivering: Någon förändring föreslås inte (nuvarande 15 §).

Ledning

16 § Till räddningsledare i räddningstjänst vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning får endast den utses som har behörighet att vara räddningsledare i kommunal räddningstjänst och som har erfarenhet av att leda stora räddningsinsatser, eller den som har motsvarande kvalifikationer.

Motivering: Någon förändring föreslås inte (nuvarande 22 §).

Program för räddningstjänsten

17 § En länsstyrelse ska efter att ha hört berörda myndigheter, kommuner och landsting och i samverkan med länsstyrelserna i närliggande län upprätta ett program för räddningstjänsten enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och saneringen enligt 4 kap. 8 § samma lag. Programmet ska utgå från en analys av riskerna vid en olyckshändelse med hänsyn till de lokala förutsättningarna och behandla

1. organisation och ledning,
2. samband,
3. strålningsmätning,
4. information och varning till allmänheten,
5. personella och materiella resurser i länet,
6. skyddsåtgärder,
7. saneringsmetoder och
8. andra frågor av betydelse för beredskapen.

Motivering: Alla länsstyrelser ska ha en beredskap för sin räddningstjänst enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Räddningstjänsten

ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt (1 kap. 3 § LSO).

Bestämmelsen motsvarar första stycket i nuvarande 21 §. Innehållet i andra stycket har flyttats till avsnittet som behandlar kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp.

Ett krav på samverkan har även förts in eftersom beredskapszonerna och planeringsavstånden kommer att vara länsöverskridande i vissa fall. På detta sätt fås även en sammanhållen planering även vid andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp.

För att få en optimal och effektiv planering föreskrivs att programmet ska utgå från en analys av riskerna vid en olyckshändelse med hänsyn till de lokala förutsättningarna.

SSM föreslår att listan över vad programmet för räddningstjänst ska behandla bör kompletteras med en punkt om skyddsåtgärder. Skälet till förslaget är att betona vikten av att länsstyrelserna i planeringen beaktar möjliga skyddsåtgärder som kan behöva vidtas. Genom förslagen på nya beredskapszoner och planeringsavstånd kommer fler länsstyrelser än idag att behöva planera för brådskande skyddsåtgärder. Det är då viktigt att detta behandlas i programmet för räddningstjänst.

För att göra det mer lättläst har allt som berör införlivande av [strålskydds-direktivet 2013/59/EURATOM](#) flyttats (nuvarande 17–20 §§ och rubriken närmast före 4 kap. 17 §).

Bistånd och personalberedskap

18 § Länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Hallands, Skåne och Västerbottens län ska kunna bistå andra länsstyrelser i frågor om räddningstjänsten enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Programmen, som upprättas av dessa länsstyrelser enligt 17 §, ska behandla sådant bistånd.

Inom dessa länsstyrelser ska personalberedskapen organiseras för sådant bistånd.

Motivering: Bestämmelsen motsvarar delvis nuvarande 21 § andra stycket och 29 §.

Länsstyrelsens grundberedskap kan tolkas in i dagens bestämmelse. Vissa redaktionella ändringar har därför gjorts för att tydliggöra bestämmelsens innehåll.

Alla länsstyrelser ska ha en personalberedskap för sin räddningstjänst enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt (1 kap. 3 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor).

Datum
2018-08-28

Diariernr
MSB 2018-02237

Rådgivning

19 § Vid räddningstjänst enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska Strålsäkerhetsmyndigheten ge råd om strålningsmätningar samt samordna och biträda med strålskyddsbedömningar.

Strålsäkerhetsmyndigheten ska även biträda med strålskyddsbedömningar vid analysen av riskerna vid en olyckshändelse enligt 17 §.

Motivering: Första stycket motsvarar nuvarande 30 § medan andra stycket är helt nytt. Syftet med andra stycket är säkerställa kvalitet i analysen och därigenom även i programmen.

Beredskapszoner och planeringsavstånd vid kärnkraftverk

20 § För kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska programmet enligt 17 § innehålla uppgifter om en inre beredskapszon (cirka 5 km från kärnkraftverket) och yttre beredskapszon (cirka 25 km från kärnkraftverket).

Beredskapszonerna ska fastställas av den länsstyrelse där kärnkraftverket är beläget i samråd med andra berörda länsstyrelser, Strålsäkerhetsmyndigheten och Myndighetens för samhällsskydd och beredskap.

Programmen i alla berörda länsstyrelser ska behandla de ytterligare frågor som behövs såsom varning, utrymning, inomhusvistelse och utdelning av jodtabletter.

Motivering: Motsvarar idag delvis 21 § andra stycket och bilagan till förordningen och har utformats enligt 7.1 i SSM:s rapport (sid 88f).

De bestämmelser som reglerar de nuvarande beredskapszoner (inkl. bilagan till förordningen) tas bort och ersätts med denna bestämmelse.

SSM föreslår i sin rapport att det i förordningen ställs krav på att det finns en yttre beredskapszon med en utsträckning på cirka 25 km och en inre beredskapszon med en utsträckning på cirka 5 km från kärnkraftverken. Dessutom föreslår SSM att det ska framgå av kravet att utformningen av den yttre och inre beredskapszonen ska anpassas till rådande förhållanden kring respektive kärnkraftverk av berörda länsstyrelser. Förslaget innebär en skärpning av nuvarande krav, då ett större område än idag kommer att omfattas. En konsekvens av förslaget blir också att fler länsstyrelser än idag kommer att beröras av kravet. SSM anser vidare att det är av stor vikt att dimensioneringen av beredskapszoner framgår av förordningen, eftersom det är förenat med betydande kostnader att upprätthålla dem. Samtidigt anser SSM att den faktiska utformningen inte bör regleras i detalj i förordningen,

utan att det ansvaret bör ligga på berörda länsstyrelser eftersom det underlättar att hålla utformningen av beredskapszonerna aktuell.

Eftersom avstånden är länsöverskridande i vissa fall har en forumregel införts i andra stycket samt ett samrådskrav med andra berörda länsstyrelser, Strålsäkerhetsmyndigheten och Myndighetens för samhällsskydd och beredskap.

SSM föreslår vidare att det ställs krav på att varning av allmänheten, utrymning, inomhusvistelse och kompletterande utdelning av jodtabletter ska förberedas inom inre och yttre beredskapszonen. I förordningen bör även det ställas krav på utdelning av jodtabletter till allmänheten i de inre och yttre beredskapszonerna.

Motivet till att dela ut jodtabletter inom ett större avstånd jämfört med i dag framgår delvis av motiveringen till 23 § (inomhusvistelse i kombination med intag av jodtablett utgör ett alternativ till utrymning).

MSB anser dock att regeringen bör överväga möjligheten att avstånden för beredskapszoner kan regleras i föreskriftsform istället för i förordning.

21 § Inom beredskapszonerna ska varning förberedas så att befolkningen kan varnas skyndsamt.

Motivering: Bestämmelsen motsvarar idag delvis 24 §. Varningsområdet har utvidgats till såväl inre som yttre beredskapszonerna i enlighet med SSM:s rapport samt krav på skyndsamt varning införts.

Enligt 1 kap. 7 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska länsstyrelsen lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.

22 § Inom beredskapszonerna ska jodtabletter delas ut till allmänheten. Dessutom ska kompletterande utdelning av jodtabletter till allmänheten förberedas.

Motivering: Bestämmelsen motsvarar idag delvis 26 §. Kravet på lagring är dock formellt borttaget i själva förordningstexten jämfört med dagens regelverk. Lagring är dock en förutsättning för att kompletterande utdelning av jodtabletter ska kunna ske. Kravet är omformulerat för att tydliggöra att förmågan till kompletterande utdelning ska finnas, vilken innefattar lagring och en plan för hur det ska gå till.

23 § Inom beredskapszonerna ska utrymning och inomhusvistelse förberedas. Förberedelserna ska genomföras så att utrymning av den inre beredskapszonen kan prioriteras framför utrymning på större avstånd.

Datum
2018-08-28

Diariernr
MSB 2018-02237

Motivering: Finns ingen direkt motsvarighet i nuvarande förordning. Bestämmelsen har utformats i enlighet vad som framgår i SSM:s rapport.

SSM föreslår att det ska framgå av kraven att förberedelserna för utrymning ska möjliggöra att utrymning av inre beredskapszonen kan prioriteras. Förslagen angående planering för inomhusvistelse och möjlighet att prioritera utrymning av inre beredskapszonen innebär en skärpning av kraven jämfört med idag. Skälet till förslaget om krav på planering för inomhusvistelse är att åtgärden, i synnerhet om den kombineras med intag av jodtabletter, utgör ett alternativ till utrymning om det inte finns tid att utrymma i närområdet eller om det blir alltför stora negativa konsekvenser av att utrymma på större avstånd. Skälet till förslaget om krav på att kunna prioritera utrymning av inre beredskapszonen är dels att säkerställa att allvarliga deterministiska effekter inte inträffar oavsett vad som sker på kärnkraftverket, dels att skapa förutsättningar för att genomföra en begränsad förebyggande utrymning kring kärnkraftverken tidigt vid en olyckshändelse.

24 § De som bor inom beredskapszonerna ska på lämpligt sätt informeras om innehållet i det program som avses i 17 §.

Informationen ska regelbundet skickas ut till de boendena inom beredskapszonerna.

Motivering: Motsvarar delvis dagens 25 §.

Informationskrav om strålskydd m.m. finns i bestämmelserna som genomför strålskyddsdirektivet ("Information till allmänheten i händelse av en radiologisk nödsituation").

25 § Inom ett avstånd på 100 km från kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp (planeringsavstånd) ska strålningsmätning, utrymning baserat på strålningsmätningarna, inomhusvistelse och begränsad extrautdelning av jodtabletter till allmänheten förberedas av berörda länsstyrelser.

Motivering:

Bestämmelsen motsvarar delvis dagens 23 §. Krav på strålningsmätning och begränsad extrautdelning av jodtabletter finns inom dagens indikeringszoner. Det som ändrats är dels att avståndet ökats från 50 till 100 km och dels att det nu finns krav på förberedelse av inomhusvistelse och planering för att kunna fatta beslut om utrymning baserat på resultat från strålningsmätningar.

SSM föreslår i sin rapport (sid 89) att det i förordningen ställs krav på att det finns ett planeringsavstånd med en utsträckning på 100 km från kärnkraftverken.

Datum
2018-08-28

Diariernr
MSB 2018-02237

SSM föreslår vidare i sin rapport att det i förordningen ställs krav på att strålningsmätningar, utrymning baserat på underlag från strålningsmätningar, inomhusvistelse och begränsad utdelning av jodtabletter till allmänheten ska förberedas inom planeringsavståndet. Förslaget på planering för utrymning baserat på underlag från strålningsmätningar, inomhusvistelse och extrautdelning av jodtabletter inom planeringsavståndet innebär en skärpning av kraven jämfört med idag.

Skälet till förslaget om krav på planering för utrymning baserat på underlag från strålningsmätningar är att säkerställa att beslut om utrymning kan fattas snabbt. Skälet till förslaget om krav på planering för inomhusvistelse är att åtgärden kan bli aktuell även på större avstånd utanför yttre beredskapszonen och att det då krävs handlingsplaner om inomhusvistelsen skulle dra ut på tiden. Skälet till förslaget på planering för extrautdelning av jodtabletter är att om extrautdelning ska vara möjlig krävs en plan för hur det ska genomföras i praktiken.

Förslaget innebär en skärpning av nuvarande krav, då ett större område än det som gäller idag kommer att omfattas. En direkt konsekvens av förslaget blir att fler länsstyrelser än idag kommer att beröras av kravet.

26 § En kommun ska biträda länsstyrelsen med beredskapsplaneringen av räddningsinsatser inom beredskapszonerna med anledning av en olycka i ett svenskt kärnkraftverk.

Inom planeringsavståndet ska berörda kommuner biträda länsstyrelsen genom att ställa personal och egendom till förfogande för strålningsmätning och inrapportering av mätresultatet.

Motivering: Motsvarar delvis nuvarande 28 §. Ansvar för att biträda har utvidgats i enlighet med SSM:s rapport till såväl inre som yttre beredskapszonerna. Strålningsmätning och inrapportering av mätresultatet gäller inom hela planeringsavståndet.

SSM föreslår att kravet på kommuner att biträda länsstyrelserna med beredskapsplaneringen ändras så att kravet gäller både den inre och den yttre beredskapszonen. Dessutom föreslår SSM att kravet på kommunerna att biträda länsstyrelserna genom att ställa personal och egendom till förfogande för strålningsmätning och inrapportering av mätresultat ändras till att gälla inom hela planeringsavståndet.

Förslaget innebär en skärpning av nuvarande krav då fler kommuner än idag kommer att beröras av kraven.

Andra kärntekniska anläggningar

27 § För andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftverken i Forsmark, Ringhals och Simpevarp ska programmet enligt 17 § behandla de ytterligare frågor som behövs utöver vad som anges i 17 § med hänsyn till riskerna vid olyckshändelse vid den kärntekniska anläggningen.

Motivering: Syftet med denna paragraf är att ställa krav på berörda länsstyrelser att de särskilda frågor som finns med anledning av de kärntekniska anläggningarna i länet behandlas i programmet för räddningstjänst och sanering.

I rapporten tar SSM upp Westinghouse Electric Sweden AB:s bränslefabrik (Västerås) och centralt mellanlager för använt kärnbränsle (Clab) (Simpevarpshalvön nordost om Oskarshamn). Syftet med denna bestämmelse är att den ska primärt omfatta dessa anläggningar.

Alla kärntekniska anläggningar i Sverige har utvärderats inom ramen för regeringsuppdraget om beredskapszoner. Slutsatsen är att det endast behövs beredskapsplanering för allmänheten vid de ovannämnda anläggningarna. För dessa anläggningar vilar dock hela ansvaret för beredskapsplaneringen på berörda länsstyrelser.

Med denna bestämmelse likställs kravbilderna med verksamheter med joniserande strålning på en anläggning som inte är en kärnteknisk anläggning i de fall anläggningens ägare eller verksamhetsutövaren omfattas av skyldigheter enligt 2 kap. 4 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (3 kap. 6 § punkt 3 förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor).

Information till allmänheten i händelse av en radiologisk nödsituation

28 § Vid tillämpning av 29-30 a §§ ska följande uttryck ha nedan angiven betydelse i information till allmänheten.

Radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

1. inbegriper en strålkälla,
2. har medfört eller kan befaras medföra skada, och
3. kräver omedelbara åtgärder.

Befolkning som troligen kommer att beröras i händelse av en radiologisk nödsituation: en befolkningsgrupp för vilken det finns utarbetade planer i händelse av en radiologisk nödsituation.

Befolkning som faktiskt kommer att beröras i händelse av en radiologisk nödsituation: en befolkningsgrupp för vilken särskilda skyddsåtgärder vidtas så snart en radiologisk nödsituation som medför risk för strålning uppstår.

Motivering: Motsvarar nuvarande 17 §

Datum
2018-08-28

Diariernr
MSB 2018-02237

29 § En länsstyrelse ska säkerställa att den befolkning som troligen kommer att beröras i händelse av en radiologisk nödsituation ges information om de hälsoskyddsåtgärder som ska vidtas och de regler som gäller i en sådan situation.

Länsstyrelsen ska vidare, i fall som avses i 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, säkerställa att den befolkning som faktiskt berörs i händelse av en radiologisk nödsituation omedelbart underrättas om fakta om olyckan, de regler som gäller för befolkningen och de hälsoskyddsåtgärder som ska vidtas.

Motivering: Motsvarar nuvarande 18 §.

Bemyndigandet har dock flyttats till en gemensam bestämmelse om bemyndiganden.

30 § En länsstyrelse ska säkerställa att den som inte är sysselsatt i en tillståndspliktig verksamhet enligt strålskyddslagen (2018:396), men som kan komma att delta i räddningsaktioner i händelse av en radiologisk nödsituation, ges lämplig och regelbundet uppdaterad information om de hälsorisker som deras deltagande kan komma att innebära och om de försiktighetsåtgärder som ska vidtas vid ett sådant tillfälle.

Motivering: Motsvarar nuvarande 19 §

Bemyndigandet har dock flyttats till en gemensam bestämmelse om bemyndiganden.

30 a § Om det krävs räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst till följd av sådana allvarliga olyckor som avser utsläpp av radioaktiva ämnen och som innebär en radiologisk nödsituation, ska Myndigheten för samhällsskydd och beredskap bistå kommunen med uppgifter om hur allmänheten ska informeras.

Motivering: Motsvarar nuvarande 20 §

Frågan är om det inte vore mer lämpligt att länsstyrelsen istället MSB har uppgiften med hänsyn till bl.a. närhetsprincipen och kunskap om lokala förhållanden.

Bemyndiganden

30 b § Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får efter att ha hört Strålsäkerhetsmyndigheten meddela ytterligare föreskrifter om räddningstjänsten enligt 4 kap. 6 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor och om information till allmänheten i händelse av en radiologisk nödsituation.

För saneringen enligt 4 kap. 8 § lagen om skydd mot olyckor får Myndigheten för samhällsskydd och beredskap meddela ytterligare föreskrifter efter att ha hört Strålsäkerhetsmyndigheten och andra berörda myndigheter och organisationer.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får meddela ytterligare
föreskrifter om vad informationen enligt 29-30 §§ ska innehålla.

Motivering: Alla bemyndiganden har skrivits ihop, (dagens 16 §, 18 2 st och
19 § 2 st)

Jämförelse med nuvarande bestämmelser och förslaget		
Nuvarande	Förslaget	Kommentar
15 §	15 §	oförändrad
16 §	30 b§	Alla bemyndiganden i en bestämmelse
17 §	28 §	oförändrad
18 §	29 §	Oförändrad – bemyndigandet flyttat till 30 b §
19 §	30 §	Oförändrad – bemyndigandet flyttat till 30 b §
20 §	30 a §	Oförändrad
21 § 1 st	17 §	Vissa ändringar
21 § 2 st	18 § och 20 §	Motsvarar delvis
22 §	16 §	Oförändrad
23 §	20 §	Motsvarar delvis
24 §	21 §	Motsvarar delvis
25 §	24 §	Motsvarar delvis
26 §	22 §	Motsvarar delvis
27 §	-	Beredskapsplanen ingår i länsstyrelsens grundplanering
28 §	26 §	Motsvarar delvis
29 §	18 §	Redaktionella ändringar

30 §	19 §	Motsvarar delvis
------	------	------------------